

LIETUVOS RESPUBLIKOS
IŠMOKŲ VAIKAMS ĮSTATYMO NR. I-621 1, 6, 7, 9, 13, 14, 15, 17, 18, 21 IR
24 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 1, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 21 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas:

1) vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 1.2.1 papunktyje nurodytą 5 priemonę, numatančią išmokų vaikams teisinio reguliavimo tobulinimą, užtikrinant išmokos vaikui („vaiko pinigų“) nuoseklų didinimą;

2) siekiant spręsti vaikų skurdo rizikos ir demografinės problemas, būtina imtis veiksmingų skurdo mažinimo ir gimstamumo didinimo priemonių – didinti finansinę paramą šeimoms, auginančioms vaikus.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vaikų skurdo lygis išlieka aukštas ir yra vienas didžiausių Europos Sąjungoje. 2017 m. vaikų skurdo rizikos lygis Lietuvoje buvo 25,7 proc., o kaimyninėse šalyse, pavyzdžiui, Estijoje – 16,5 proc., Latvijoje – 18,4 proc. Dažniausiai skurdą patiria šeimos, auginančios vaikus (skurdo rizikos lygis, jei vienas iš tėvų augina vieną ar daugiau vaikų, – 48,4 proc., jei abu tėvai augina du ar daugiau vaikų, – 23,8 proc.).

Lietuvos demografinė situacija išlieka sudėtinga. Nors gimstamumas šiek tiek didėja ir siekia Europos Sąjungos vidurkį, jis vis dar labai žemas. 2018 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 503 tūkst. vaikų iki 18 metų (17,9 proc. visų šalies gyventojų). 2017 m. gimė 29,6 tūkst. kūdikių, kurių skaičius, palyginti su 2016 m., sumažėjo 1 tūkst. (3,3 proc.).

Įstatymo projekto tikslas – siekiant mažinti vaikų skurdą ir socialinę atskirtį, nuosekliai didinti finansinę paramą vaikams auginančioms šeimoms.

Įstatymo projekto uždaviniai:

- 1) padidinti universalios išmokos vaikui („vaiko pinigų“) dydį nuo 30 Eur iki 50 Eur;
- 2) nustatyti vienodą (nepriklausomai nuo vaikų amžiaus) papildomai skiriamos išmokos vaikui, mokamos vaikams, auginamiems ir (ar) globojamiems gausiose ir nepasiturinčiose šeimose, dydį – 20 Eur;
- 3) siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo ir aiškumo, sklandaus Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo taikymo, atlikti tam tikrų nuostatų pakeitimus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – ministerija) Piniginės paramos ir būsto skyriaus vyriausioji specialistė Ieva Aninkevičiūtė-Gorbyliovienė, tel. 266 4283, el. p. Ieva.Aninkeviciute@socmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

1. Vadovaujantis Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 1 dalimi, kiekvienam vaikui nuo gimimo dienos iki 18 metų ir vyresniam, jeigu jis mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), bet ne ilgiau, iki jam sukaks 21 metai, skiriama ir mokama 0,79 bazinės socialinės išmokos (toliau – BSI) dydžio (30,02 Eur) išmoka per mėnesį.

Pagal Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 2 dalį papildomai išmoka vaikui skiriama ir mokama:

1) kiekvienam bendrai gyvenančių asmenų, išskyrus asmenis, kurie augina ir (ar) globoja tris ar daugiau vaikų, auginamam ir (ar) globojamam vaikui, kuriam globa nustatyta šeimoje, jeigu vidutinės bendrai gyvenančių asmenų pajamos, nustatytos Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje, vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės negu 1,5 valstybės remiamų pajamų dydžio (183 Eur), vaikui nuo gimimo dienos iki 2 metų skiriant ir mokant 0,75 BSI dydžio (28,5 Eur), nuo 2 iki 18 metų ir vyresniam, jeigu jis mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), bet ne ilgiau, iki jam sukaks 21 metai, – 0,4 BSI dydžio (15,2 Eur) išmoka per mėnesį;

2) kiekvienam bendrai gyvenančių asmenų, kurie augina ir (ar) globoja tris ar daugiau vaikų, auginamam ir (ar) globojamam vaikui, kuriam globa (rūpyba) nustatyta šeimoje, nevertinant šeimos gaunamų pajamų, vaikui nuo gimimo dienos iki 2 metų skiriant ir mokant 0,75 BSI dydžio (28,5 Eur), nuo 2 iki 18 metų ir vyresniam, jeigu jis mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa), bet ne ilgiau, iki jam sukaks 21 metai, – 0,4 BSI dydžio (15,2 Eur) išmoka per mėnesį.

2. Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje yra įtvirtinti išmokos vaikui neskylimo arba jos mokėjimo nutraukimo pagrindai. Išmoka vaikui neskiriama arba jos mokėjimas nutraukiamas, jeigu:

1) vaikas yra emancipuotas;

2) vaikas (asmuo) yra susituokęs;

3) vaikas (asmuo) yra suimtas, atlieka su laisvės atėmimu susijusią bausmę, jam Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka paskirtos priverčiamosios stacionarinio stebėjimo specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose medicinos priemonės, paskelbta jo paieška arba jis teismo pripažintas nežinia kur esančiu, – kol neišnyksta šios aplinkybės.

3. Vadovaujantis Išmokų vaikams įstatymo 13 straipsnio 1 dalimi, asmenims, kuriems buvo nustatyta vaiko globa (rūpyba), pasibaigus vaiko globai (rūpybai) dėl pilnametystės, emancipacijos ar santuokos sudarymo, skiriama 75 BSI dydžio (2 850 Eur) vienkartinė išmoka įsikurti.

Išmokų vaikams įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas baigtinis vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimo sąrašas.

Pagal Išmokų vaikams įstatymo 13 straipsnio 4 dalį, vienkartinė išmoka įsikurti grynaisiais pinigais neišmokama, išskyrus atvejus, kai lieka nepanaudota mažesnė negu 1 BSI dydžio (38 Eur) išmokos dalis, kuri gali būti išmokama grynaisiais pinigais pačiam išmokos gavėjui.

Ministerijai, atlikus vienkartinės išmokos įsikurti skyrimo nuostatų įgyvendinimo praktikoje stebėseną, savivaldybių administracijos nurodo, kad neretai būna situacijų, kai kyla pagrįstų įtarimų dėl išmokos panaudojimo tikslingumo. Buvę globotiniai ne visada gali adekvačiai įvertinti savo situaciją, būtiniausius poreikius ir nuspręsti, kaip tinkamai panaudoti jiems skirtą vienkartinę išmoką įsikurti. Nors Išmokų vaikams įstatyme numatyta išmokos panaudojimo tikslinė paskirtis, t. y. panaudojimo būdai, asmenys dažnai pasirenka ne pirmo būtinumo daiktus – perka tik labai brangius televizorius, kompiuterius, mobiliuosius telefonus ir t. t.

4. Pagal Išmokų vaikams įstatymo 9 straipsnio 1 dalį išmoka besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai skiriama ir mokama auginančiam vaiką vienam iš vaiko tėvų (ar turimam vieninteliam iš tėvų) (tėvių) ar vaiko globėjui mokslo ar studijų laikotarpiu ir 12 mėnesių po mokslo ar studijų baigimo (pagal mokymosi ir (ar) kvalifikacijos pasiekimus įteisinantį dokumentą), jeigu jis mokosi (mokėsi) pagal formaliojo profesinio mokymo programą ar studijuoja (studijavo) aukštojoje mokykloje pagal dieninę ar nuolatinę studijų formą, iki jam sukaks 26 metai, arba jeigu jis studijuoja (studijavo) doktorantūroje ar rezidentūroje, iki jam sukaks 30 metų (įskaitant ir akademinį atostogų dėl nėštumo ar vaiko priežiūros laikotarpį), ir jeigu pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą jis neturi teisės gauti vaiko priežiūros išmokos.

Jei asmuo, besimokantis profesinio mokymo įstaigoje pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa, jau yra pabaigęs bendrojo ugdymo programą ir mokosi pagal profesinio mokymo programą, jis neturi teisės gauti išmokos besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

1. Teikiamu Įstatymo projektu siūloma padidinti universalios išmokos vaikui dydį nuo 0,79 BSI dydžio (30,02 Eur) iki 1,32 BSI dydžio (50,16 Eur) per mėnesį, mokant išmoką visiems vaikams nuo gimimo dienos iki 18 metų ir vyresniems, jeigu jie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 21 metai.

Taip pat siūloma nustatyti vienodą (nepriklausomai nuo vaikų amžiaus) papildomai skiriamos išmokos vaikui dydį – 0,53 BSI dydžio (20,14 Eur) išmoką per mėnesį, paliekant šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą, – šeimoms, auginančioms ir (ar) globojančioms vieną ar du vaikus, vertinant šeimos gaunamas pajamas, jeigu pajamos vienam asmeniui per mėnesį yra mažesnės negu 1,5 valstybės remiamų pajamų dydžio (183 Eur), ir šeimoms, auginančioms ir (ar) globojančioms tris ar daugiau vaikų, nevertinant šeimos gaunamų pajamų.

Prognozuojama, kad padidinus universalios išmokos vaikui dydį nuo 30 Eur iki 50 Eur, vaikų 0–17 metų amžiaus grupėje skurdo rizikos lygis sumažėtų 4,3 procentinio punkto, šeimoje, kurioje vienas iš tėvų augina vieną ar daugiau vaikų, skurdo rizikos lygis sumažėtų 4,2 procentinio punkto, šeimoje, kurioje abu tėvai augina tris ar daugiau vaikų, – 9,2 procentinio punkto.

Siūlomomis Įstatymo projekto nuostatomis siekiama finansinėmis priemonėmis remti šeimas, auginančias vaikus. Tai – viena iš kompleksinių priemonių, padedančių mažinti vaikų skurdą ir socialinę atskirtį.

2. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.9 straipsnio 1 dalimi, nepilnametis, sulaukęs šešiolikos metų, jo tėvų, globos (rūpybos) institucijų, jo rūpintojo ar jo paties pareiškimu gali būti teismo tvarka pripažintas visiškai veiksniu (emancipuotu), jeigu yra

pakankamas pagrindas leisti jam savarankiškai įgyvendinti visas civilines teises ar vykdyti pareigas. Atsižvelgiant į tai, kad pagal esamą teisinį reguliavimą pilnametis asmuo, jeigu jis mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, turi teisę gauti išmoką vaikui, besimokantis emancipuotas asmuo turėtų būti lygiateisėje padėtyje ir gauti išmoką vaikui tokiomis pačiomis sąlygomis.

Pagal esamą teisinį reguliavimą nelygiavertėje padėtyje gali atsidurti ir susituokęs vaikas (asmuo), kuris augina savo vaikus (įvaikius), ir nesusituokęs vaikas (asmuo), taip pat auginantis savo vaikus (įvaikius). Vienu atveju, įvertinus faktą, kad vaikas (asmuo) yra susituokęs, išmokos vaikui mokėjimas minėtam asmeniui bus nutrauktas, o kitu atveju išmoka vaikui mokama, nors abu vaikai (asmenys) tiek pagal amžių, tiek pagal užimtumą (mokosi pagal bendrojo ugdymo programą) atitinka sąlygas išmokai vaikui gauti, tačiau yra kitokioje padėtyje išmokai gauti dėl šeiminės padėties (santuokos).

Atsižvelgiant į tai ir siekiant užtikrinti vienodą Išmokų vaikams įstatymo teisinį reguliavimą vaikams (asmenims), nepriklausomai nuo jų emancipacijos fakto nustatymo ar šeiminės padėties, siūloma tikslinti Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 4 dalį – atsisakyti nuostatų, nustatančių, kad išmoka vaikui neskiriama arba jos mokėjimas nutraukiamas, jeigu vaikas yra emancipuotas arba vaikas (asmuo) yra susituokęs.

Tačiau minėtų išmokos nutraukimo pagrindų neatsisakoma skiriant išmoką įvaikinus vaiką, nes iš esmės skiriasi išmokos vaikui ir išmokos įvaikinus vaiką tikslas ir paskirtis. Išmoka vaikui skiriama ir mokama užtikrinant vaiko interesus kiekvienam vaikui nepriklausomai nuo kitų aplinkybių. Išmoka įvaikinus vaiką skiriama siekiant paskatinti įvaikinti tėvų globos netekusius vaikus. Ši išmoka skiriama vienam iš vaiko tėvių ir mokama 24 mėnesius nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo dienos. Tuo atveju, kai įvaikintą vaiką teismas pripažįsta veiksniu ar jis susituokia (t. y. sukuria atskirą šeimą), tėviams mokėti išmoką įvaikinus vaiką netikslinga.

3. Siekiant tikslingesnio vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimo, įvertinus savivaldybių administracijų pateiktus pasiūlymus dėl išmokos teisinio reguliavimo tobulinimo, siūloma atlikti Išmokų vaikams įstatymo 13 straipsnio pakeitimus:

3.1. siekiant sudaryti geresnes sąlygas buvusiems globotiniams, kurie gyvena atokesniuose miesteliuose ar kaimuose, pasiekti mokymo įstaigas ar darbo vietas, išplėsti vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimo sąrašą nustatant, kad vienkartinė išmoka įsikurti gali būti panaudota automobiliui įsigyti. Išmoką asmuo galėtų panaudoti automobiliui įsigyti, jeigu jis turi galiojantį vairuotojo pažymėjimą, kuriuo patvirtinama asmens teisė vairuoti B kategorijos motorinę transporto priemonę;

3.2. padidinti nuo 1 BSI dydžio (38 Eur) iki 2 BSI dydžio (76 Eur) nepanaudotos vienkartinės išmokos įsikurti dalį, kuri gali būti išmokama grynaisiais pinigais pačiam išmokos gavėjui.

Atsižvelgiant į tai, kad buvę globotiniai ne visada gali adekvačiai įvertinti savo situaciją, būtiniausius poreikius ir nuspręsti, kaip tinkamai panaudoti jiems skirtą vienkartinę išmoką įsikurti, siūloma patikslinti Išmokų vaikams įstatymo 24 straipsnio 4 punktą nustatant, kad, kilus pagrįstų įtarimų dėl vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimo tikslingumo, savivaldybės administracija turės teisę priimti sprendimą dėl tikslingo vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimo, gavusi socialinio darbuotojo rekomendaciją dėl vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimo būdų, nustatytų Išmokų vaikams įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje.

Siūlomomis Įstatymo projekto nuostatomis siekiama užtikrinti tikslingesnę vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimą, kad buvusiems globotiniams būtų sudarytos palankesnės sąlygos pradėti savarankišką gyvenimą.

4. Atsižvelgiant į tai, kad išmoka besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai skiriama ir mokama asmeniui, kuris mokosi (mokėsi) pagal formaliojo profesinio mokymo programą, siekiant asmenų lygiateisiškumo, siūloma nustatyti, kad išmoka besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai skiriama ir mokama, jei asmuo mokosi (mokėsi) profesinio mokymo įstaigose pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa nuo mokymosi pagal profesinio mokymo programą pradžios iki jos pabaigos.

5. Siekiant piniginės socialinės paramos sistemą reguliuojančių teisės aktų suderinamumo ir aiškumo, siūloma atlikti šiuos Išmokų vaikams įstatymo pakeitimus:

5.1. atsižvelgiant į tai, kad praktikoje kyla neaiškumų dėl išmokos vaikui skyrimo ir mokėjimo asmenims, kurie mokosi profesinio mokymo įstaigose pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio ugdymo programa, siūloma patikslinti Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio ir 18 straipsnio nuostatas nustatant, kad tais atvejais, kai asmuo mokosi pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio ugdymo programa, išmoka vaikui skiriama ir mokama, iki asmuo baigs bendrojo ugdymo programą;

5.2. pagal esamą teisinį reguliavimą papildomai išmoka vaikui skiriama ir mokama bendrai gyvenančių asmenų auginamam ir (ar) globojamam vaikui, kuriam globa (rūpyba) nustatyta šeimoje, tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kad be tėvų globos likusius vaikus globoja ir vieni gyvenantys asmenys, pavyzdžiui, pilnametė sesuo globoja savo jaunesnius brolius ir seseris. Taigi, siekiant lygiateisiškumo principo, siūloma nustatyti, kad papildomai išmoka vaikui gali būti skiriama ir mokama globėjo (rūpintojo) globojamam vaikui, kuriam globa (rūpyba) nustatyta šeimoje, patikslinant Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 2 dalį, 17 straipsnio 7 ir 8 dalis, 18 straipsnio 4 dalį ir 21 straipsnio 1 dalies 2 punktą bei 2 straipsnyje įtvirtinant naują sąvoką „vienas gyvenantis asmuo“;

5.3. atsižvelgiant į tai, kad išmoką vaikui turi teisę gauti ir vyresni kaip 18 metų asmenys, jeigu jie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, ir į tai, kad Įstatymo projektu siūloma atsisakyti išmokos vaikui neskyrimo arba jos mokėjimo nutraukimo pagrindų, jei vaikas yra emancipuotas ar vaikas (asmuo) susituokęs, siūloma aiškiai suformuluoti Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 3 dalį dėl išmokos vaikui mokėjimo emancipuotam ar susituokusiam nepilnamečiam vaikui ar pilnamečiam asmeniui, kuriam ši išmoka paskirta. Beje, pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.8 straipsnio 1 dalį, nepilnamečiai nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų sandorius sudaro, turėdami tėvų arba rūpintojų sutikimą. Atsižvelgiant į tai, siūloma papildyti Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 3 dalį, numatant galimybę išmoką mokėti vaikui nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų, turinčiam tėvų ar rūpintojų sutikimą;

5.4. siūloma suderinti Išmokų vaikams įstatymo 17 straipsnio 1 ir 4 dalis, atsisakant prieštaraujančios nuostatos dėl išmokos išmokėjimo ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo skirti išmoką ir visų reikiamų išmokai gauti dokumentų gavimo savivaldybės administracijoje dienos, nes sprendimas dėl išmokos, išskyrus vienkartinę išmoką vaikui ir vienkartinę išmoką neščiai moteriai, skyrimo turi būti priimtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo skirti išmoką ir visų reikiamų išmokai gauti dokumentų gavimo savivaldybės administracijoje dienos, o, vadovaujantis Išmokų vaikams įstatymo 17 straipsnio 4 dalimi, išmokos, išskyrus vienkartinę

išmoką vaikui, vienkartinę išmoką nėščiai moteriai ir vienkartinę išmoką įsikurti, mokamos už praėjusį mėnesį iki einamojo mėnesio 25 dienos. Sprendimas dėl vienkartinės išmokos vaikui bei vienkartinės išmokos nėščiai moteriai skyrimo turi būti priimtas ir išmoka išmokėta ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo savivaldybės administracijoje dienos. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Išmokų vaikams įstatymo 13 straipsnio 4 dalį, vienkartinė išmoka įsikurti grynaisiais pinigais neišmokama, išmoką jos gavėjas gali panaudoti Išmokų vaikams įstatymo 13 straipsnio 3 dalyje nustatytais vienkartinės išmokos įsikurti panaudojimo būdais per 24 mėnesius nuo savivaldybės administracijos sprendimo skirti išmoką priėmimo dienos (Išmokų vaikams įstatymo 18 straipsnio 7 dalis);

5.5. siūloma papildyti Išmokų vaikams įstatymo 21 straipsnio 1 dalį, įtvirtinant naujus išmokų mokėjimo nutraukimo pagrindus: jei vaikas paimamas iš jo atstovų pagal įstatymą; jei vaikui, auginamam šeimoje, nustatoma laikinoji arba nuolatinė globa (rūpyba); Išmokų vaikams įstatymo 8 straipsnyje ar 13 straipsnyje nustatytų išmokų mokėjimą, jei vaikas (asmuo) yra išlaikomas (nemokamai gauna nakvynę, maistą ir kitas paslaugas) valstybės ar savivaldybės finansuojamoje įstaigoje; jei asmuo, kuriam paskirta Išmokų vaikams įstatymo 9 straipsnyje nustatyta išmoka, įgyja teisę gauti vaiko priežiūros išmoką pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą; Išmokų vaikams įstatymo 9 straipsnyje ir 14 straipsnyje nustatytų išmokų mokėjimo nutraukimą, jei asmens, kuriam paskirtos minėtos išmokos, vaiko kitam tėvui (įtėviui) ar globėjui, ar vienam iš vaiko senelių už tą patį vaiką paskirta vaiko priežiūros išmoka pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą. Taip pat siūloma patikslinti išmokų mokėjimo nutraukimo momentus, jei vaikas, kuriam nustatyta laikinoji globa (rūpyba), grąžinamas tėvams ir jei išmokos gavėjas persikelia nuolat gyventi į kitą valstybę;

5.6. atsižvelgiant į tai, kad 2018 m. sausio 12 d. priimtu Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 10 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XIII-987, įsigaliojusiu 2018 m. balandžio 1 d., nustatyta, jog teisę gauti vaiko priežiūros išmoką turi ir vienas iš vaiko senelių, siūloma papildyti Išmokų vaikams įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 1 punktą ir 14 straipsnio 5 dalies 1 punktą numatant, kad išmoka besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai ir išmoka įvaikinus vaiką neskiriamos arba jų mokėjimas nutraukiamas ir tais atvejais, jei vienam iš vaiko senelių už tą patį vaiką paskirta vaiko priežiūros išmoka pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą;

5.7. atsižvelgiant į tai, kad praktikoje kyla neaiškumų dėl išmokų skyrimo užsieniečių, nurodytų Išmokų vaikams įstatymo 1 straipsnio 4, 5 ir 8 punktuose, vaikams, kuriems nėra išduodami leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje darbo pagrindais, t. y. leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje kaip ketinančiam dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą arba leidimas laikinai gyventi ir dirbti Lietuvos Respublikoje, arba leidimas laikinai gyventi kaip perkeltam įmonės viduje, o išduodami leidimai laikinai gyventi šeimos susijungimo pagrindu ir kt., siūloma patikslinti Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 3 dalies, 7 straipsnio 3 dalies ir 9 straipsnio 2 dalies nuostatas nustatant, kad užsieniečių, nurodytų Išmokų vaikams įstatymo 1 straipsnio 4, 5 ir 8 punktuose, vaikams išmokos skiriamos ir mokamos, jei jiems išduoti dokumentai, patvirtinantys teisę gyventi Lietuvos Respublikoje;

5.8. atsižvelgiant į tai, kad pagal esamą teisinį reguliavimą vyresni kaip 18 metų asmenys, besimokantys užsienio valstybės mokymo įstaigoje pagal bendrojo ugdymo programą, neturi teisės gauti išmokos vaikui, o asmenims, kuriems pasibaigusi vaiko globa (rūpyba) dėl pilnametystės,

emancipacijos ar santuokos sudarymo ir kurie mokosi ar studijuoja užsienio valstybės mokymo įstaigose, globos (rūpybos) išmoka mokymosi laikotarpiu skiriama ir mokama (Išmokų vaikams įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 4 dalis), siekiant suvienodinti Išmokų vaikams įstatymo nuostatas, nustatančias globos (rūpybos) išmokos ir išmokos vaikui mokėjimą, skiriant išmoką vaikui siūloma atsisakyti reikalavimo gyventi Lietuvos Respublikoje mokymosi laikotarpiu vaikams (asmenims), besimokantiems pagal bendrojo ugdymo programą užsienio valstybės mokymo įstaigoje;

5.9. siūloma suderinti Išmokų vaikams įstatymo nuostatas su 2017 m. gruodžio 21 d. priimtu Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos deklaravimo įstatymo Nr. VIII-840 pakeitimo įstatymu Nr. XIII-961, Išmokų vaikams įstatyme vartojamą sąvoką „gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaita“ pakeičiant į „gyvenamosios vietos nedeklaravusių asmenų apskaita“.

6. Nustatyti Išmokų vaikams įstatymo įsigaliojimą nuo 2019 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma. Numatomos teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto antikorpacinis vertinimas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatomis, nes Įstatymo projektu numatoma reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su išmokų vaikams mokėjimu iš valstybės biudžeto lėšų.

Atlikus Įstatymo projekto antikorpacinį vertinimą, korupcijos rizika nenustatyta.

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų, jas įvardijančių terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte naujų sąvokų nepateikiama.

10. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Iki įstatymo įsigaliojimo ministerija turės parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti Išmokų vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 801 „Dėl Išmokų vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“, pakeitimo projektą.

Iki įstatymo įsigaliojimo ministerija turės parengti ir socialinės apsaugos ir darbo ministras iki 2018 m. gruodžio 31 d. turės patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 27 d. įsakymo Nr. A1-183 „Dėl kai kurių socialinei paramai gauti reikalingų formų patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

2019 metais išmokai vaikui mokėti pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą reikėtų 220,5 mln. Eur. Pritarus Įstatymo projektu siūlomoms nuostatomis dėl išmokos vaikui mokėjimo, preliminariais ministerijos skaičiavimais, 2019 metų valstybės biudžete papildomai turi būti skirta apie 130,2 mln. Eur. Iš viso išmoką vaikui gautų apie 507 tūkst. vaikų.

Kitoms Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti papildomų lėšų iš valstybės biudžeto nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų vertinimų, rekomendacijų ir išvadų nebuvo gauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai yra „išmokos vaikams“, „išmoka vaikui“, „išmoka šeimai“, „vienkartinė išmoka įsikurti“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Būtina skelbti anglų ir rusų kalbomis.

Lietuvos Respublikos
Socialinės apsaugos ir darbo ministras
Linas Kukuraitis

Asmenų priėmimo ir
dokumentų valdymo skyriaus
stilistė
Angelė Rukšėnienė
2018-10-15